

Karl Marx

FRIEDRICH LISTIN KIRJASTA
»KANSANTALOUSTIETEEN KANSALLINEN
JÄRJESTELMÄ»¹⁰⁰

[I YLEINEN LUONNEHDINTA LISTISTÄ]

...[2] koska tietoisuus porvaruuden kuolemasta on jo tunkeutunut saksalaisen porvarin tajuntaan, niin saksalainen porvari on kyllin naiivi tunnustamaan itsekin tämän »surullisen asiointilan».

»Siksi onkin *niin surullista*, kun siitä pahasta, jonka meidän päivinämme teollisuus tuo tullessaan, halutaan tehdä pätevä aihe torjua itse teollisuus. On olemassa paljon pahempaakin kuin *proletaarien* sääty: tyhjt aarrekammiot — kansallinen voimattomuus — kansallinen orjuus — kansallinen kuolema.» (s. LXVII.)

On todella surullista, että proletariaatti on jo olemassa ja esittää jo vaatimuksia, ja aiheuttaa jo pelkoa, ennen kuin saksalainen porvari on päätenyt teollisuuteen. Mitä itse proletaariin tulee, niin hän tulee varmaankin tuntemaan olonsa mukavaksi, jos vallassa olevalla porvaristolla on aarrekammiot täynnä ja kansallinen valta. Herra List sanoo vain sen, mikä porvariston kannalta on *surullisempaa*. Ja me myönnämme hänen kannaltaan olevan varsin surullista, kun hän haluaa pystyttää teollisuusheruuden juuri sinä sopimattomana hetkenä, jona sen aiheuttamasta enemmistön orjuutuksesta on muodostunut yleisesti tunnustettu tosiasia. Saksalainen porvari on *surullisen hahmon ritari*, joka on halunnut ottaa käyttöönsä kuljeksivat ritarit juuri sinä hetkenä, jolloin poliisi ja raha ilmaantuivat.

3) Vaikeana esteenä (harmina) saksalaisen porvarin tiellä, hänen pyrkiessään teolliseen rikkauteen, on hänen tähänastinen *idealisminsa*. Miten tämä »hengen» kansa

pääsi äkkipikaa siihen, että se tajuaa ihmiskunnan suurimmiksi hyveiksi karttuunin, neulelangan, selfaktorin, koneteollisuuden materialismin, tehdasorjien joukon ja tehtailijaherrojen täydet kukkarot? Se saksalaisen porvarin ontto, kiero ja tunteileva idealismi, jonka taa on piilotettu mitä pikkumaisin ja likaisin kaupustelijahenki ja jossa piilee mitä pelkurimaisin sielu, on joutunut vaiheeseen, jossa sen on välttämättä paljastettava salaisuutensa. Mutta hän purkaa sen ilmoille jälleen aito saksalaiseen, hurmokselliseen tapaan. Hän paljastaa sen idealistis-kristillisessä häpeäntunteessaan. Hän ei ole tietävinään rikkaudesta, vaikka hän janoaa sitä. Hän pukee hengettömän materialismin idealismin valepukuun, ja vasta sitten hän rohkenee kilvoitella sitä.

Listin järjestelmän koko [...] teoreettinen osa ei ole muuta kuin suorasukaisen taloustieteen teollisen materialismin verhoamista ihanteellisiin korulauseisiin. Asian hän jättää kaikkialla silleen, mutta sen ilmaisu on kaudisteltu. Tarkkailemme seuraavassa asiaa yksityiskohdittain. Juuri tämä ontto idealistinen korupuheisuus antaa hänelle myös kyvyn heittäytyä tietämättömäksi niistä *reaalisista* rajoituksista, jotka ovat hänen hurskaita toivomuksiaan vastassa, ja antautua mitä hassuimpien mielikuvien valtaan. (Mitä olisikaan tullut Englannin ja Ranskan porvaristosta, jos se olisi ensin pyytänyt suuraatelistolta, armollisimmalta virkavallalta ja perinnöllisiltä hallitsijasuvuilta suostumusta pystyttää »lainvoiman saanut teollisuus»?)

Saksalainen porvari on silloinkin uskonnollinen, kun se harjoittaa teollisuutta. Hän kaihtaa puhua kunnottomista vaihtoarvoista, joita hän kuitenkin silmä kovana väijyy, ja puhuu tuotantovoimista, hän kaihtaa puhua kilpailusta ja puhuu kansallisten tuotantovoimien kansallisesta konfederaatiosta, hän kaihtaa puhua omasta yksityisedustaan ja puhuu kansallisesta edusta. Jos tarkastellaan sitä avosydämistä, klassista kyynisyyttä, jolla Englannin ja Ranskan porvaristo kohotti ensimmäisten, ainakin herruudenalkuaikoina tieteellisten kansantaloustieteen esitaistelijoiden suulla rikkauden jumalaksi ja

---

* Kolme sanaa mahdottomia lukea. *Toim.*

uhrasi sille, tälle Moolokille, sääliittä kaiken, myöskin tieteessä, ja sen taustaa vasten taas sen herra Listin idealisoivaa, korulauseita saivartavaa ja pöyhkeilevää tapaa, joka keskellä taloustiedettään halveksii »oikeamielisten miesten» rikkautta ja antaa tietää korkeammista päämääristä, niin täytyy pitää »niin surullisena», ettei nykyisin enää ole päivää rikkaudelle.

Herra List puhuu aina Molossus-runomittaan¹⁰¹. Hän puhkuu taukoamatta kömpelöä ja runsassanaista into mieltä, jonka ytimenä ovat alituisen toistaen suojatullit ja »aitosaksalaiset» tehtaot, ja jonka samea vesi vie loppujen lopuksi matalikkoon. Hän on aina tunteikkaan ylitunteikas.

Idealisoivan saksalaisen poroporvarin, joka haluaa rikkaaksi, on tietenkin sitä ennen luotava itselleen rikkauden uusi teoria, joka tekee rikkaudesta kyllin arvokkaan, jotta hän siihen voi pyrkiä. Porvarit Ranskassa ja Englannissa näkevät sen rajuilman lähestymisen, joka on tekevä lopun siitä *todellisesta* elämänmenosta, jota tähän asti on nimitetty rikkaudeksi, ja saksalainen porvari, joka ei vielä ole päässyt käsiksi tähän kunnotto maan rikkauteen, kokee tulkita sitä uudella »spiritualistisella» tavalla. Hän rakentelee »idealisoivaa» kansantaloustiedettä, jolla ei ole mitään yhteistä maallisen ranskalaisen eikä englantilaisen kansantaloustieteen kanssa, ja tämän hän tekee saadakseen itsensä ja maailman silmissä oikeutuksen tahdolleen päästä rikkaaksi. Saksalainen porvari aloittaa rikkautensa hankkimisen luomalla tunteilevan hurmioituneen, ulkokullatun ja idealisoivan kansantaloustieteen.

3. Miten herra List tulkitsee historiaa ja suhtautuu Smithiin ja tämän koulukuntaan.

Yhtä alamaisesti kuin herra List käyttäytyy aateliala, perinnöllisiä hallitsijasukuja ja virkavaltaa kohtaan, yhtä »röyhkeästi» hän esiintyy ranskalaista ja englantilaista taloustiedettä vastaan, joka on kyynisesti kavalta nut »rikkauden» *salaisuuden* ja tehnyt mahdottomiksi kaikki harhakuvitelmat rikkauden luonteesta, peruspyrkimyksistä ja liikkeestä ja jota johtaa Smith. Herra List kokoaa nämä kaikki nimikkeeseen »koulukunta». Kun nimittäin saksalaisen porvarin kannalta kysymys on

suojatulleista, niin hänelle ei taloustieteen koko kehityksellä Smithin ajoista lähtien ole mitään mieltä, koska sen silmiinpistävimät edustajat kaikki pitävät edellytyksenä nykyistä kilpailun ja kaupan vapauden porvarilista yhteiskuntaa.

Tässä saksalainen poroporvari osoittaa moninaisin tavoin »kansallisen» luonteensa.

1) Hän ei näe koko taloustieteessä muuta kuin järjestelmän, joka on haudottu valmiiksi lukukammioissa. Sitä, että sellaisen tieteen kuin taloustieteen kehitys on riippuvuussuhteessa yhteiskunnan todelliseen liikkeeseen taikka sitten on vain sen teoreettinen [3] ilmaus, ei herra List luonnollisesti aavista. Saksalainen teoreetikko.

2) Koska hänen omassa kirjoituksessaan (teoriassaan) piilee salainen tarkoitusperä, aavistelee hän kaikkialla salaisia tarkoitusperiä.

Aito saksalaisen poroporvarin tapaan herra List etsii, todellisen historian tutkimisen sijasta, yksilöiden huonoja tarkoitusperiä ja taitaakin paljon nokkeluudellaan miettiä (löytää) tällaisia esiin. Hän tekee sen laatuksia suuria keksintöjä, että Adam Smith halusi petkuttaa teoriallaan maailmaa ja että muu maailma antoi hänen pettää itseään, kunnes suuri herra List vapahti sen unennäöstään, jokseenkin siihen tapaan, kuin eräs düsseldorfilainen oikeusneuvosmies ilmoitti Rooman historian keskiajan munkkien keksinnöksi, jolla perustellaan Rooman herruutta.

Mutta samaan tapaan kuin saksalainen porvari ylipäänsä ei kykene esiintymään paremmin vihollistaan vastaan, kuin tartuttamalla häneen moraalisen häpeäpilkun, epäilemällä hänen mielenlaatuaan, etsimällä huonoja motiiveja hänen toiminnalleen eli lyhyesti, saattamalla hänet *huonoon huutoon* ja saattamalla henkilökohtaisesti epäilyksenalaiseksi, niin herra Listkin tekee englantilaiset ja ranskalaiset taloustieteilijät epäilyksenalaisiksi, kertoilee heistä juoruja. Ja samaan tapaan kuin saksalainen poroporvari ei ylenkatso kaupankäynnissä pienintäkään voitonripettä eikä silmäkääntötempua, ei herra Listkään ylenkatso kääntää silmät sitaattien sanoilla, kunhan siitä vain saa hyötyä, ylenkatso liimata omiin huonoihin sepitelmiinsä vastustajan etikettiä saa-

dakseen tämän pahaan maineeseen väärennyksellä, taikka jopa keksiä ilmeisiä valheita riistääkseen luoton kilpailjaltaan.

Esitämme joitakin näytteitä herra Listin menettelytavasta.

Tiedetään, että saksalaiset papit eivät uskoneet voivansa antaa valistusajalle minkäänlaista perusteellista kuoliniskua muuten, kuin kertomalla meille typeriä satuja ja valheita siitä, miten muka Voltaire olisi kuolinvuoteellaan luopunut opistaan. Myös herra List johdattaa meidät Smithin kuolinvuoteen ääreen ja selostaa meille tuolloin osoittautuneen, ettei hänen opillaan ollut vilpittöntyä tarkoitusta. Kuultakoon kuitenkin itse herra Listiä ja hänen lisäarviotaan Smithistä. Sen rinnalle panemme hänen viisautensa lähteen.

List:

»Muistiini oli tullut Dugald Stewartin laatimasta elämäkerrasta, miten tämä suuri henki ei ollut voinut kuolla rauhallisena, ennen kuin kaikki hänen käsikirjoituksensa oli poltettu, millä minä olen halunnut ymmärtää, kuinka väistämätön on epäily, että nämä paperit sisälsivät todisteita hänen vilpittömyyttään vastaan.» (s. LVIII.) »Olin osoittanut, miten Englannin hallituksen jäsenet ovat käyttäneet hänen teoriaansa hyväkseen puhaltakseen hiekkaa muiden kansakuntien silmiin Englannin eduksi.» (s. LVIII—LIX.) »Adam Smithin oppi on kansallisiin ja kansainvälisiin suhteisiin nähden pelkkää fysiokraattisen järjestelmän jatkoa. Tämän tapaan siinä kielletään kansallisuuksien luonto, ja se edellyttää ennalta olemassaoleviksi ikuisen rauhan ja yleisen unionin.» (s. 475.)

F.L.A. Ferrier. »Du gouvernement considéré dans ses rapports avec le commerce.» Paris 1805:

»Onko mahdollista, että Smith, kasatessaan niin paljon vääriä perusteluja kaupan vapauden hyväksi, oli vilpittön?.. Smithin salaisena tarkoituksena oli sirotella Eurooppaan sellaisia periaatteita, joista hän tiesi varsin hyvin, että niihin mukautuminen tulisi jättämään maailmanmarkkinat hänen oman maansa valtaan.» (s. 385, 386.)

»Meillä itsellämme on täydet valtuudet uskoa, ettei Smith ole aina opettanut samaa oppia; ja miten muuten ne tuskat ovat selitettävissä, jotka aiheuttivat hänelle kuolinvuoteella pelkoa, että hänen luentonsa käsikirjoitukset olisivat pitkäikäisempiä kuin hän itse.» (s. 386.) Hän [Ferrier] [sama, s. 388.] soimaa Smithiä siitä, että tämä oli ollut tullikomissaarina. »Smith on miltei aina järkeillyt talousmiesten» (fysiokraattien) »tapaan, piittaamatta eri kansakuntien etujen eroavuudesta, ja edellyttäen, että maailmassa

olisi olemassa ainoastaan yksi yhteiskunta.» (s. 381.) »Jättäkäämme kaikki nämä unionin luonnostelut omaan arvoonsa.» (s. 15.)

(Herra Ferrier oli tullitarkastajana Napoleonin aikaan ja mieltäni tehtävänsä.)

J. B. Sayn taloustieteen herra List käsittää epäonnistuneeksi järkeilyksi. Esitämme heti hänen täydellisen arvionsa Sayn elämästä. Sitä ennen kuitenkin esimerkki tavasta, jolla hän kopioi muita kirjoittajia ja kopioidesaan väärentää, saadaksen osuman vastustajiinsa.

List:

»Näyttää siltä, että Say enempiä kuin *Mc Cullochkaan* ei ole nähnyt tai lukenut tästä» (napolilaisen¹⁰² Antonio Seran) »kirjasta muuta kuin nimilehden; kumpikin sysää sen koppavasti syrjään huomauttaen: siinä on kysymys vain rahasta, ja jo nimi osoittaa tekijän olleen sen harhan pauloissa, että hän piti jalometalleja ainoana rikkauden esineinä. Jos he olisivat lukeneet edelleen» jne. (s. 456.)

Kreivi *Pecchio*. »*Taloustieteen historia Italiassa*» jne., Pariisi 1830:

»Vierasmaalaiset ovat yrittäneet riistää Serralta ansion olla tämän tieteen» (kansantaloustieteen) »periaatteiden alullepanijana. Juuri sanomani ei laisinkaan koske herra *Sayta*, joka, vaikka hän aina soimaa-kin Serraa siitä, että tämä piti rikkauksina vain kulta- ja hopea-ainetta, siitä huolimatta siirtää hänelle maineen olla ensimmäinen, joka teki tunnetuksi teollisuuden tuotantomahdin... Syytökseni kohdistuu herran *McCullochiin*... Jos herra *McCulloch* olisi lukenut hiukan enemmän kuin nimilehden» jne. (s. 76, 77.)

Kuten näette, *Pecchiota* kopioidessaan herra List väärentää häntä *tahallisesti* saadaksen herra Sayn huonoon huutoon. Yhtä vääriä ovat elämäkertamerkinnot, joita Saysta esitetään.

Herra List sanoo hänestä:

»Oltuaan ensin kauppias, sitten tehtailija ja sitten epäonnistunut poliitikko kävi Say käsiksi kansantaloustieteeseen, kuten ryhdytään uuteen yritykseen, kun ei vanhasta enää tahdo tulla mitään... Viha mannermaansulkujärjestelmää kohtaan, joka oli johtanut hänen tehtaansa vararikkoon, sekä sen alullepanijaa koh-

taau, joka oli karkottanut hänet tribunaatista, oli hänelle määrävää, kun hän asettui ehdottoman kauppavapauden puolelle.» (s. 488, 489.)

Siis Say tarttui kauppavapauden järjestelmään, koska mannermaansulkujärjestelmä oli johtanut hänen tehtaansa vararikkoon! Mutta miten, jos hän kirjoitti teoksensa »Tutkielma kansantaloustieteestä» *ennen kuin* hänestä tuli tehtaanomistaja? Say tarttui kauppavapauden järjestelmään, koska Napoleon karkotti hänet tribunaatista.¹⁰³ Mutta miten, jos hän kirjoitti kirjansa *tribunaatin jäsenenä ollessaan*? Miten hän, jos Say herra Listin mukaan oli epäonnistunut liikemies, joka näki kirjallisuudessa ainoastaan yhden yrittäjyyden alan, oli näytellyt varhaisesta nuoruudestaan alkaen tiettyä osaa Ranskan kirjallisessa maailmassa?

Mistä herra List on saanut uutisensa? *Charles Comten* teoksen »Kansantaloustieteen täydellinen kurssi» alkuun painetusta »Historiallisia merkintöjä. J. B. Sayn elämästä ja teoksista». Mistä nämä merkinnät tekevät selkoa? Ne ovat kuitenkin vastakkaisia kaikille Listin tiedoille. Kuultakoon:

»J. B. Sayn määräsi hänen isänsä, joka oli kauppias, [4] kauppa-alalle. Hänen taipumuksensa vetivät häntä kuitenkin kirjallisuuden piiriin. Hän julkaisi vuonna 1789 kirjasen lehdistön vapauden puolesta. Hän kirjoitteli vallankumouksen alusta lähtien lehdessä »Courrier de Provence», jota Mirabeau julkaisi. Hän puuhaili niin ikään ministeri Claviéren toimistossa. Hänen taipumuksensa 'moraalisiin ja poliittisiin tieteisiin' sekä hänen isänsä vararikko pakottivat hänet luopumaan kokonaan kauppa-alasta ja tekemään tieteen harjoittamisen ainoaksi harrastukseksi. Vuonna 1794 hänestä tuli päätoimittaja lehteen »Décade philosophique, littéraire et politique». Napoleon nimitti hänet 1799 tribunaatin jäseneksi. Sen joutoajan, jonka hänelle soi toiminta tribuunina, hän käytti teoksen »Tutkielma kansantaloustieteestä» laatimiseen, jonka hän julkaisi 1803. Hänet karkotettiin tribunaatista, koska hän oli niitä harvalukuisia, jotka rohkenivat ryhtyä oppositioon Napoleonin politiikkaa vastaan. Hänelle tarjottiin edullista paikkaa raha-asiaihallinnossa, mutta hän torjui tarjouksen, vaikka hänellä oli huollettavinaan kuusi lasta, ja oli tuskin varakas..., koska hän ei olisi voinut suorittaa tarjottuja tehtäviä panematta täytäntöön järjestelmää, jonka hän oli arvioinut kohtalokkaaksi Ranskalle. Hän perusti puuvillakehräämön» jne.

Sikäli kuin ne häpeäpilkut, joilla herra List tässä leimaa Sayn, ovat syntyneet väärennyksistä, niin verral-

taan vähäisemmäksi ei jää se ylistys, jota hän jakaa saman henkilön veljelle, Louis Saylle. Todistaakseen, että *Louis Say* on Listin kanssa samaa mieltä, hän vääräntää tämän kirjoittajan erään kohdan.

Herra List sanoo sivulla s. 484:

»Hänen» (Louis Sayn) »mielestä ei kansakuntien rikkaus koostu aineellisista hyödykkeistä eikä niiden vaihtoarvosta, vaan *kyvystä tuottaa näitä hyödykkeitä jatkossakin.*»

Herra Listin mukaan on seuraava Louis Sayn omia sanoja:

Herra Listin Louis Say:

»Rikkaus ei koostu esineistä, jotka tyydyttävät tarpeitamme tai mielitekojamme, vaan kyvystä saada ne vuodesta toiseen tyydytetyiksi.»
(«Études sur la Richesse des nations etc.» [Pariisi 1836], s. 10.)

Todellinen Louis Say:

»Vaikka rikkaus ei koostukaan esineistä, jotka tyydyttävät tarpeitamme tai mielitekojamme, vaan tulosta eli kyvystämme saada ne vuodesta toiseen tyydytetyiksi...» [s. 9—10.]

Say ei siis puhu kyvystä tuottaa, vaan kyvystä saada tyydytetyiksi, kyvystä, jonka »tulo» kansakunnalle antaa. Jonkin kansakunnan yleensä ja erikoisesti kaikkien luokkien kasvavan tuotantovoiman ja tulon välisen epäsuhteen johdosta ovat nimenomaan syntyneet herra Listille vastenmielisimmät teoriat sellaiset kuin esimerkiksi *Sismondin* ja *Cherbuliezin* esittämät.

Antakaamme nyt esimerkki herra Listin tietämättömydestä hänen arvioidessaan »koulukuntaa». *Ricardosta* hän sanoo (List. Kysymys tuotantovoimista):

»Yleensä on koulukunnalla ollut epäonni *Adam Smithin* ajoista alkaen pyrkiessään perille maankoron luonteeseen. *Ricardo* ja hänen jälkeensä *Mill*, *McCulloch* ja muut ovat sitä mieltä, että maankorko maksetaan maapalstoille ominaisesta, luonnollisesta tuotantokyvystä. *Ricardo* on perustanut tälle käsitykselle kokonaisen järjestelmän... Koska hänen näköpiirissään olivat vain Englannin olosuhteet, niin hän lankesi siihen harhakäsitykseen, että nämä Englannin pelot ja laitumet, joiden oletetusta luonnollisesta tuotantokyvystä maksetaan nykyisin niin sieviä korkoja, olisivat olleet kaikkina aikoina samaisia peltoja ja laitumia.» (s. 360.)

Ricardo taas sanoo:

»Jos se lisätuotto, minkä maa korkona antaa, on etu, niin olisi toivottavaa, että vastarakennetut koneet olisivat vuosi vuodel-

ta vähemmän tehokkaita kuin vanhat, koska silloin kaikki ne hyödykkeet, jotka maassa tuotetaan, saisivat epäilemättä suuremman vaihtoarvon, ja korkoa maksettaisiin kaikille tuottavampien koneiden omistajille.» »Maankorko nousee sitä nopeammin, mitä enemmän käytettävissä olevan maaperän tuotantovoimat vähenevät. Varallisuus lisääntyy nopeimmin niissä maissa, missä viljelysparannusten avulla tuotantoa voi lisätä työmäärää vastaavasti lisäämättä, ts. missä siis maankorko nousee hitaasti.» (*D. Ricardo. »Kansantaloustieteen periaatteet», Pariisi 1835, 1. osa, [s. 77, 80—82].*)

Ricardon opin mukaan on maankorko kaukana siitä, että se olisi maaperän oman luonnollisen tuotantokyvyn seuraus. Pikemminkin se on yhäti enenevän maaperän *tuottamattomuuden* seuraus, sivilisaation ja lisääntyvän väestön seuraus. Niin pitkään kuin vielä on tarjolla hedelmällisintä maapohjaa rajattomin määrin, ei hänen mielestään vielä ole mitään maankorkoa. Maankoron siis määrää väkiluvun suhde käytettävissä oleviin maihin.

Ricardon opin, joka muodostaa teoreettisen pohjan koko viljalakeja vastustavalle liitolle (*Anti-Corn-Law-League*) Englannissa ja maankorkoa vastustavalle liikkeelle pohjoisamerikkalaisissa vapaavaltioissa, olisi herra Listin, edellyttäen hänen tunteneen sen muutenkin kuin vain kuulopuheelta, pitänyt väärentää jo senkin vuoksi, koska se todistaa, kuinka vähän »vapaat, mahtavat ja rikkaat porvarit» ovat taipuvaisia »uurastamaan» »maankoron» parissa ja toimittamaan heille [maanomistajille] hunajaa keosta. Ricardon oppi maankorosta ei ole muuta kuin taloudellinen ilmaus teollisuusporvarin maanomistajaa vastaan käymästä taistelusta henkeen ja vereen.

Jatkossa avaa herra List silmämme Ricardon suhteen seuraavassakin:

»Nykyisin on vaihtoarvoteoria vajonnut siinä määrin voimattomuuden tilaan... että Ricardo... sai oikeutetusti sanoa: niiden lakien määrääminen, joiden mukaan maan tuotto jakaantuu maanomistajan, maanvuokraajan ja työläisen kesken, on kansantaloustieteen päätehtävänä.» (s. 493.) Tähän tarvittavat huomautukset soveliaalla kohdin.

[5] Ääliömäisyyden huipun herra List saavuttaa arvioidessaan Sismondia:

List:

»Hän» (Sismondi) »haluaa esimerkiksi panna keksijähengelle suitset suuhun.» (s. XXIX.)

Sismondi:

«Ei koneita, ei keksintöjä eikä sivilisaatiota vastaan vastaväitteeni tähtää, vaan yhteiskunnan nykyaikaista organisaatiota vastaan, organisaatiota, joka riistää työn ihmiseltä kaiken muun omaisuuden paitsi hänen kätensä, eikä liioin anna hänelle mitään takeita kilpailua vastaan, jonka uhriksi hän välttämättä joutuu. Otaksukaamme, että kaikki ihmiset osallistuvat tasan sen työn tuotukseen, jonka hyväksi he ovat kilvoitelleet, niin jokaisesta teknisestä keksinnöstä muodostuu silloin kaikissa mahdollisissa tapauksissa hyvä teko heille kaikille.» («Nouveaux principes d'économie politique.» Paris 1827, t. II [s. 433].)

Kun herra List saattaa epäilyksen alaiseksi moraalisesti Smithin ja Sayn, niin hän kykenee selittämään herra Sismondin teorian ainoastaan lähtemällä tämän *lihallsista* raihnauksista. Hän sanoo:

«Herra Sismondi näkee lihallsin silmin kaiken punaisen mustana, sama vika näyttää vaivaavan hänen henkistä näköään kansantaloustieteen asioissa.» (s. XXIX.)

Jotta tämän vuodatuksen koko halpamaisuus pääsisi täyteen arvoonsa, on tunnettava paikka, josta herra List on tietonsa hankkinut. Kirjassaan «Kansantaloustieteen periaatteet» Sismondi sanoo puhuessaan Rooman Campagnan raiskaamisesta:

«Rooman Campagnan väriloistokin... häipyä kokonaan silmistämme, joille ei ole olemassa punaista sädettä.» (s. 6. Brysselissä valmistetusta uusintapainoksesta [II osa].)

Hän selittää sen johtuvan siitä, että se «lumous, joka viekottaa muita Rooman-matkaajia», on häneltä murskaantunut, ja että hänellä on »tämän vuoksi sitäkin avoimemmat silmät näkemään Campagnan asukkaiden todellisen viheliäisen tilan».

Jos herra Sismondi ei nähnyt sitä iltaruskon väriloistoa, joka herra Listille valaisee maagisesti koko teolli-

suutta, niin hän näki sitä vastoin kyseisten tehtaiden katoilla (päädyissä) *punaisen kukon*. Meillä on jäljempänä tilaisuus [tarkastella] Listin arvostelmaa, että

»herra Sismondin kansainvälistä kauppaa ja kauppapolitiikkaa koskevat kirjoitukset ovat kaikkea arvoa vailla.» [s. XXIX.]

Kun herra List selittää Smithin järjestelmän johtuvan tämän henkilökohtaisesta kunnianhimesta (s. 476) ja kätketystä englantilaisesta kaupustelijahengestä, Sayn järjestelmän kostonhimesta ja olevan liiketoimi, niin Sismondin osalta hän lankeaa niin alas, että selittää tämän järjestelmän johtuvan raihnaudesta Sismondin lihallisessa ruumiinrakenteessa.

[5] 4. Herra Listin omaperäisyys

Mitä luonteenomaisinta herra Listille on, että kaikesta kerskasta huolimatta hän ei esitä *ainoatakaan väitettä*, joka ei olisi esiintynyt jo kauan ennen häntä, eikä vain kieltojärjestelmän puolustajilla, vaan jopa herra Listin keksimän «koulukunnan» edustajilla — mikäli Adam Smith on kansantaloustieteelle teoreettinen lähtökohta, niin sen todellinen lähtökohta, sen todellinen koulukunta on »kansalaisyhteiskunta», jonka erilaisia kehitysvaiheita voi tarkasti seurata taloustieteestä. Vain haavekuvat ja idealisoivat korulauseet (kieli) kuuluvat herra Listille. Pidämme tärkeänä osoittaa tämän yksityiskohdittain lukijalle, ja meidän täytyy vaatia häneltä tarkkaavaisuutta tässä ikävystyttävässä työssä. Hän on ammentava tästä itselleen varmuuden siitä, että saksalainen porvari tulee paikalle *post festum**, että hänelle on yhtä mahdotonta viedä eteenpäin englantilaisten ja ranskalaisten jo perinpohjaisesti kehitettyä kansantaloustiedettä, kuin näille olisi, sanokaamme, mahdotonta antaa enää hiukkaakaan uutta filosofian kehittämiseksi Saksassa. Saksalainen porvari voi enää liittää pelkkiä haavekuviaan ja korulauseitaan ranskalaiseen ja englantilaiseen todellisuuteen. Mutta niin vähän kuin hänen on mahdollista antaa kansantaloustieteelle uutta kehitystä, vieläkin

* — liian myöhään. *Toim.*

mahdottomampaa hänen on viedä eteenpäin käytännön teollisuutta, sen yhteiskunnan tähänastiselta pohjalta miltei ehtynyttä kehitystä.

5. Me rajoitamme siis arvostelumme Listin kirjan teoreettiseen osaan ja nimenomaan pelkästään sen tärkeimpiin »keksintöihin».

Mitä pääväittämiä herra Listillä on todistettavanaan? Kysykäämme päämäärää, jonka hän haluaa saavuttaa.

1) Porvari haluaa valtiolta suojatulleja saadakseen itselleen valtiiovallan ja rikkauden. Mutta koska hänellä [Saksassa] ei ole, kuten Englannissa ja Ranskassa, käytettävissään valtiovaltaa, eikä hän voi sitä tämän vuoksi ohjalla mielin määrin tahtonsa mukaisesti, vaan hänen täytyy pitäytyä pyyntöihin, niin hänen täytyy kuvitella valtiolle, jonka toimintatapaa (toimintaa) hän haluaa säännellä etujensa mukaisesti, esittämänsä vaatimus *myönnytykseksi* omalta taholtaan vaikka itse asiassa hän itse havittelee valtiolta *myönnytyksiä*. Hän siis todistaa herra Listillä valtiolle, että hänen teoriansa eroaa kaikista muista siinä, että hän sallii teollisuuteen kohdistuvat valtion otteet ja sääntelyn, että hänellä on mitä parhain käsitys valtion taloudellisesta oivalluksesta ja pyytää vain sitä, että se päästäisi viisautensa valloilleen, tietysti sillä varauksella, että tämä viisaus rajoittuisi «voimakkaiden» suojatullien asettamiseen. Vaatimuksensa, että valtio toimisi hänen etujensa mukaisesti, hän esittää valtion tunnustamiseksi, jonka mukaan valtiolla on oikeus sekaantua kansalaisyhteiskunnan maailmaan.

2) Porvari haluaa tulla *rikkaaksi*, tehdä rahaa; mutta samalla hänen täytyy päästä yhteisymmärrykseen saksalaisen yleisön tähänastisen idealismin ja oman omantuntonsa kanssa. Siispä hän todistelee, ettei hän aja takaa maallisia, aineellisia hyödykkeitä, vaan *henkistä olemusta*, rajatonta *tuotantovoimaa*, kunnottoman ja rajallisen *vaihtoarvon* sijaan. Tämä henkinen olemus tosin saa aikaan sen asianlaidan, että »porvari» täyttää tällaisessa tilanteessa taskunsa maallisin vaihtoarvoin.

[6] 2. Koska porvari uumoilee nyt rikastuvansa pääasiassa »suojatullien» ansiosta ja koska ne voivat rikastuttaa häntä vain sikäli, mikäli eivät enää englantilaiset, vaan saksalainen porvari itse *riistää maanmiehiään*,

vieläpä riistää *enemmän*, kuin heitä on riistetty ulkoa käsin, koska suojatullit vaativat uhrausta vaihtoarvojen muodossa kuluttajien taholla (enimmältään työläisten, jotka joutuvat koneiden syrjäyttämiksi, sekä kaikkien niiden, joiden toimeentulo riippuu kiinteästä tulosta, kuten virkamiehet, maankoron saajat ym.), niin teollisuusporvarin on todistettava, että hän, täysin loitolla aineellisten hyödykkeiden tavoittelusta, ei halua muuta kuin vaihtoarvojen, aineellisten hyödykkeiden uhraamista henkisen olemuksen hyväksi. Perimmältään on siis kysymys vain *itseuhrauksesta, asketismista*, kristillisestä *hengen suuruudesta*. On puhdas sattuma, että A antaa uhrin ja B panee uhrin taskuunsa. Saksalainen porvari on liiaksi omanvoitonpyynnötön ajatellakseen tällöin yksityistä etuaan, joka on satunnaisesti sidoksissa *uhriin*. Jos kuitenkin sattuisi, että luokka, jonka suostumukseen saksalainen porvari aikoo vapautuakseen turvautua, ei tyydykään kyseiseen henkiseen teoriaan, niin siitä on tällöin luovuttava ja vastoin koulukuntaa¹⁰⁴ kelpuutettava nimenomaan vaihtoarvojen teoria.

3) Koska porvariston koko toivo alun alkaen on lähöisin siitä, että saataisiin tehdasjärjestelmä »englantilaiseen» kukoistukseen ja tehtäisiin tehdasjärjestelmästä yhteiskunnan sääntelijä, ts. saataisiin aikaan yhteiskunnan hajaannus, niin porvarin on todistettava, että hänen kannaltaan on kysymys ainoastaan kaiken yhteiskunnallisen tuotannon sopusointuistamisesta, kysymys yhteiskunnan järjestyneisyydestä. Ulkomaankaupan hän rajoittaa suojatullein; maanviljelys, hän väittää, pääsee korkeimpaan kukoistukseensa nopeasti manufaktuurin välityksellä. Yhteiskunnan järjestyneisyys saa siis yhteenvetonsa tehtaissa. Ne ovat yhteiskunnan järjestäjiä, ja se kilpailukomento, jonka ne loihivat esiin, on yhteiskunnan kaunein yhteenliittymä. Se yhteiskunnan järjestysmuoto, jonka tehdaslaitos luo, on *yhteiskunnan tosi järjestysmuoto*.

Ilman muuta on porvaristo oikeassa, jos se yleensä käsittää etunsa identtiseksi, kuten sudella on identtinen (sama) etu sutena kanssasusiensa kanssa siinä, miten paljon etua tarjoaa jollekin se, että hän, eikä toinen, käy saaliin kimppuun.

6) Luonteenomaista vihdoin on herra Listin teorialle, kuten koko saksalaiselle porvaristolle, että riistotoiveitensa puolustukseen se tarvitsee kaikkialla turvautumista »sosialistisiin» korulauseisiin, pitämistä väkipakolla kiinni hämäyksestä, jonka perättömyys on kauan sitten osoitettu. Paikoitellen tulemme näyttämään, että herra Listin korulauseet, mikäli niistä vedetään johtopäätökset, ovat *kommunistisia*. Tietenkin meistä on kaukana ajatus soimata herra Listiä ja hänen saksalaista porvaristoaan kommunismista, mutta tämä seikka tarjoaa meille uuden todisteen »hyväntahtoisen», »idealisticen» porvarin sisäisestä heikkoudesta, valheesta ja kunniattomasta teeskentelystä. Tässä tarjoutuu meille todiste siitä, miten idealismi käytännössään ei ole muuta kuin vastenmielisen materialismin tunnotonta ja ajatuksetonta harhakäyttöä.

Tässä on lopuksi luonteenomaista se, että saksalainen porvaristo aloittaa sillä valheella, jolla ranskalainen ja englantilainen porvaristo *lopettaa* — kunhan se oli pääsyt asemaan, että sen täytyi saarnata itse puolestaan, puolustaa olemassaoloaan.

7) Koska herra Listin tähänastinen, muka kosmopoliittinen kansantaloustiede eroaa hänen omasta kansallispoliittisestaan niin että edellinen perustuu vaihtovoihin, jälkimmäinen tuotantovoimiin, niin meidän on aloitettava jälkimmäisestä opista. Koska edelleen tuotantovoimien yhteenliittymän on esitettävä kansakunta yhtenäisyydessään, niin meidän on tarkasteltava tätäkin oppia kyseisen erotuksen taustaa vasten. Molemmat opit muodostavat *reaalisen* pohjan kansantaloustieteestä eroavalle kansalliselle taloustieteelle.

Herra Listin päähän ei voi koskaan pälkähtää se, että yhteiskunnan todellinen järjestysmuoto on jotakin hengenontä materialismia, yksilöllistä spiritualismia, individualismia. Hänen päähänsä ei mistään pälkähdä, että kansantaloustieteilijät ovat antaneet vain tälle yhteiskunnalliselle tilalle asiaankuuluvan teoreettisen ilmaisun. Täytyisihän hänen muutoin tähdätä kritiikkinsä nykyistä *yhteiskunnan järjestysmuotoa* vastaan kansantaloustieteilijäin sijasta. Hän syyttää näitä siitä, etteivät he ole löytäneet mitään kaunistelevaa ilmaisua lohdutto-

malle todellisuudelle. Hän haluaakin siksi jättää kaikkialla tämän todellisuuden sellaisekseen ja muuttaa vain ilmaisua. Hän ei arvostele missään todellista yhteiskuntaa, hän arvostelee aitona saksalaisena tämän yhteiskunnan teoreettista ilmaisua ja sysää sen syyksi, että se ilmaisee asiaa eikä asiaa koskevaa kuvitelmaa.

Tehdas on muuttunut jumalattareksi, manufaktuuri-voiman jumalattareksi.

Tehtailija on tämän voiman pappi.

[7] II Tuotantovoimien teoria ja vaihtoarvojen teoria

1) Herra Listin oppi »tuottavista voimista» rajoittuu seuraaviksi pääväittämissä:

a) »Rikkauten syyt ovat jotakin aivan muuta kuin itse rikkaus; voima luoda rikkauksia on äärettömän tärkeämpi kuin itse rikkaus.» [List, s. 201.]

b) List ei suinkaan aio hylätä kosmopoliittisen taloustieteen teoriaa, hän on vain sitä mieltä, että kansantaloustiedettäkin olisi kehitettävä tieteellisesti. [Sama, s. 187.]

c) »Mikä sitten on työnteon syy? Mikä panee ihmispäät ja ihmiskädet tuotantoon, ja mikä panee nämä ponnistelut liikkeelle? Mikä muu se voisi olla kuin henki, joka elähdyttää yksilöt, kuin yhteiskuntajärjestys, joka antaa heidän toiminnalleen sadon, kuin luonnonvoimat, joiden hyväksikäyttö on heille tarjona?» [Sama, s. 205.]

6) Smith »joutui harhateille selittäessään henkiset voimat aineellisista olosuhteista.» [s. 207.]

7) »Se tiede, joka opettaa, miten tuotannollisia voimia herätetään ja hoivataan ja miten ne tukahdutetaan ja tuhotaan.» [Sama.]

8) Esimerkki [eroavuudesta] kahdesta perheenisästä, kristillinen uskonto, yksiavioisuus jne. [Sama, s. 208—209.]

9) »Sellaiset käsitteet kuin arvo ja pääoma, voitto, työpalkka ja maankorko voidaan määrittää, hajottaa ne ainesosiinsa, sekä järkeillä siitä, millä saattaisi olla vaikutusta niiden nousuun tai laskuun jne. ottamatta tällöin huomioon kansakuntien valtiollisia suhteita.» [Sama, s. 211.]

Siirtyminen.

10) Manufaktuurit ja tehtaat ovat kansalaisvapauden äitejä ja lapsia. [Sama, s. 212.]

11) Tuottavien ja tuottamattomien luokkien teoria. Ensin mainitut »tuottavat vaihtoarvoja, jälkimmäiset taas tuottavat tuotantovoimiam.» [Sama, s. 215.]

12) Ulkomaankauppaa ei saa arvioida pelkästään arvojen teorian mukaan. [Sama, s. 216.]

13) »Kansakunnan on uhrattava aineellisia hyödykkeitä hankkiakseen henkisiä taikka yhteiskunnallisia voimia. Suojatullit manufaktuurivoiman aikaansaamiseksi.» [Sama, s. 217.]

14) »Jos täten annetaan uhraus suojatullien välityksellä *arvoina*, niin sama tulee hyviteteksi tuotantovoimia saamalla, mikä turvaa kansakunnalle paitsi tulevaisuudessa mittaamattomasti suuremman määrän aineellisia hyödykkeitä, myös elinkeinojen riippumattomuuden sodan sattuessa.» [Sama, s. 217.]

15) »Kaikissa näissä suhteissa riippuu pääasia kuitenkin sen yhteiskunnan asianhaaroista, joissa yksilö kehittyy, siitä, kukoistavatko taiteet ja tieteet.» (s. 206.)

2) Herra List on niin suuresti vanhan taloustieteen taloudellisten ennakkoluulojen pauloissa — kuten tuleme näkemään, enemmän kuin koulukunnan muut taloustieteilijät, — että hänellä kattavat »aineelliset hyödykkeet» ja »vaihtoarvot» täysin toisensa. Kuitenkin vaihtoarvo on täysin riippumaton »aineellisten hyödykkeiden» erityisluonteesta. Se on riippumaton aineellisten hyödykkeiden niin laadusta kuin paljoudestakin. Vaihtoarvo laskee, jos aineellisten hyödykkeiden määrä nousee, vaikka näillä on, kuten aiemminkin, sama suhde inhimillisiin tarpeisiin. Vaihtoarvo ei ole riippuvuussuhteessa laatuun. Mitä hyödyllisimmillä asioilla, kuten tiedolla, ei ole vaihtoarvoa. Herra Listin olisi siis pitänyt oivaltaa, että aineellisten hyödykkeiden muuttuminen vaihtoarvoiksi on olemassaolevan yhteiskuntajärjestelmän, kehittyneen yksityisomistuksen yhteiskunnan aikaansaannos. *Vaihtoarvon kumoaminen on yksityisomistuksen ja yksityisen ansionpyynnin kumoamista.* Sitä vastoin herra List on riittävän lapsekas myöntämään vaihtoarvojen teorian avulla voitavan

»sellaiset käsitteet kuin arvo ja pääoma, voitto, työpalkka ja mankorko määrittää, hajottaa ne ainesosiinsa sekä järkeillä siitä, millä saattaisi olla vaikutusta niiden nousuun ja laskuun jne. ottamatta tällöin huomioon kansakuntien valtiollisia suhteita.» (s. 211.)

Niin muodoin voidaan tämä kaikki »määrittää» ottamatta huomioon »tuotantovoimien teoriaa» ja »kansakuntien valtiollisia suhteita». Mitä tällä määritetään? Todellisuus. Mitä määritetään esim. työpalkalla? Työ-

läisen elämä. Sillä määritetään edelleen se, että työmies on pääoman orja, että hän on »tavara», vaihtoarvo, jonka korkeus ja mataluus, nousu tai lasku riippuu kilpailusta, kysynnästä ja tarjonnasta; sillä määritetään, että hänen toimintansa ei ole hänen inhimillisen elämänsä vapaa ilmaus, että se pikemminkin on hänen voimiensa kaupustelemista, sen toispuolisten kykyjen luovuttamista (kaupitsemista) pääomalle, sanalla sanoen, että se on »työntekoa». Unohdettakoon se. »Työnteko» on yksityisomistuksen elävä perusta, yksityisomistus taas sen itsensä luomislähde. Yksityisomistus ei ole muuta kuin *esineellistettyä* työtä. Pelkästään asioiden tilana ei yksityisomistusta vastaan ole hyökättävä, jos sille halutaan antaa kuolinisku, vaan *toimintana*, *työnä*. On suurimpia väärinkäsityksiä puhua vapaasta, inhimillisestä ja yhteiskunnallisesta työstä, työstä ilman yksityisomistusta. »Työ» on olemukseltaan epävapaata, epäinhimillistä, epäyhteiskunnallista, yksityisomistuksen ehdoin tapahtuvaa ja yksityisomistusta tuottavaa toimintaa. Yksityisomistuksen kumoamisesta tulee vasta sitten todellisuutta, jos se käsitetään »*työnteon*» kumoamiseksi (kumoamiseksi, joka luonnollisesti on käynyt mahdolliseksi vasta itse työn välityksellä, ts. käynyt mahdolliseksi yhteiskunnan aineellisen toiminnan välityksellä, eikä sitä ole käsitettävä toisen kategorian vaihtamiseksi toiseen). Siksi »työn organisointi» on ristiriita. Paras organisointi, jonka työ voi saada, on nykyinen organisointi, vapaa kilpailu, sen kaikkien aiempien näennäisesti »yhteiskunnallisten» organisointien purkaminen.

Jos siis työpalkka voidaan »määrittää», arvojen teorian mukaan, jos sillä »määritetään», että itse ihminenkin on vaihtoarvo, että kansakuntien suunnaton enemmistö on *tavara*, jonka voi määrätä ottamatta huomioon »kansakuntien valtiollisia suhteita», niin mitä tämä todistaa muuta, kuin että tällä kansakuntien suunnattomalla enemmistöllä ei ole ottamista huomioon »valtiollisia suhteita», että nämä ovat sille pelkkä *haavekuva*; että oppi, joka todellisuudessa alentuu tällaiseen likaiseen materialismiin, joka tekee kansakuntien enemmistöstä »tavaran», »vaihtoarvon» ja alistaa ne kokonaan vaihtoarvon aineellisten suhteiden alaisiksi, on kunniatonta ulkokultai-

suutta ja idealistista kaunistelua (silmänlumetta), kun se iljetystä tuntien nyrpistää nenäänsä muille kansakunnille näiden »vaihtoarvojen» kunnottoman »materialismin» vuoksi ja on tekemisissä muka vain »tuotantovoimien» kanssa? Kun edelleen pääoman, maankoron jne. suhde voidaan »määrittää» ottamatta huomioon kansakuntien »valtiollisia suhteita», niin mitä tämä todistaa muuta, kuin että teollinen kapitalisti ja maankoron saaja niiden tekemisissä pitävät ohjenuorana voittoa ja vaihtoarvoa todellisessa elämässä eikä »valtiollisten suhteiden» ja »tuotantovoimien» huomioon ottamista, ja että heidän lörpöttelynsä sivilisaatiosta ja tuotantovoimista on vain typerän itsekkäiden pyrintöjen kaunistelua?

Porvari sanoo: tietenkään ei sisäisissä oloissa pidä tehdä mitään välirikkoa vaihtoarvojen teorian kanssa, kansakunnan enemmistön on jäätävä pelkäksi »vaihtoarvoksi», »tavaraksi», tavaraksi, jonka itsensä on mentävä kaupaksi, jota ei myydä, vaan joka myy itse itsensä. Teitä proletaareja ja toisiamme me itse vastavuoroisesti tarkastelemme vaihtoarvoina, tällöin pätee yleisen *kaupustelun* laki. Mutta muita kansakuntia kohtaan meidän on keskeytettävä tämän lain vaikutus. Emme voi kansakuntana kaupitella itseämme toisille. Koska nyt kansakuntien enemmistön osaksi on tullut joutua »huomioon ottamatta» »kansakuntien valtiollisia suhteita» kaupustelun lakien alaisuuteen, niin kyseisellä lauseella ei ole muuta tarkoitusta kuin: Me saksalaiset porvarit emme halua joutua englantilaisten porvariin riistämiksi siihen tapaan, kuten me riistämme teitä saksalaisia proletaareja, ja kuten me riistämme toisiamme vastavuoroisesti. Me emme halua asettua alttiiksi niille samoille vaihtoarvon laeille, joille me asetamme teidät alttiiksi. Emme enää halua tunnustaa ulkomaan suhteissa niitä taloudellisia lakeja, jotka tunnustamme kotimaan oloissa.

[8] Mitä siis saksalainen porvarivari haluaa? Kotimaassaan hän haluaa olla *porvari*, riistäjä, mutta maansa ulkopuolella hän ei halua joutua riistetyksi. Hän pullistautuu ulospäin »kansakunnaksi» ja sanoo: en alistu kilpailun lakien alaiseksi, sellainen on vastoin kansallista

arvoani, minä olen kansakuntana kaupustelun yläpuolella oleva olento.

Työntekijän kansallisuus ei ole ranskalainen, ei englantilainen eikä saksalainen, se on *työ, vapaa orjuus, itsensä kaupitseminen*. Hänen hallituksensa ei ole ranskalainen, ei englantilainen eikä saksalainen, se on *pääoma*. Hänen kotimaansa ilma ei ole Ranskan, Englannin eikä Saksan ilma, se on *tehdasilma*. Hänen osakseen koitua maaperä ei ole Ranskan, ei Englannin eikä Saksan maaperää, se on muutaman jalan verran *maanpinnan alla*. Kotimaan oloissa on raha teollisuudenharjoittajan isänmaata. Saksalainen poroporvari haluaa siis, että kilpailun, vaihtoarvon ja kaupustelun lait menettävät voimansa hänen maansa rajapuomeilla? Haluaako hän tunnustaa porvarillisen yhteiskunnan mahdin vain niin pitkälle, kuin se on hänen etujensa, hänen luokkansa *etujen* mukaista? Hän ei halua joutua sellaisen mahdin uhriksi, jolle hän haluaa *uhrata* muita, ja maansa rajojen sisällä hän uhraa itseään! Hän haluaa näyttää ulospäin toiselta olennolta ja tulla toisin kohdelluksi, kuin hän kotimaassaan on ja itse käyttäytyy? Hän haluaa jättää sikseen *syyt*, mutta kumota yhden niiden *vaikutuksista*? Tulemme todistamaan hänelle, että itsensäkaupustelulla kotimaassa on välttämättömänä seurauksenaan kaupitseminen ulkomailla, että kilpailu, joka on sen voimana sisäänpäin, ei voi estää muodostumasta sen voimattomuudeksi ulospäin, että valtiolaitos, jonka hän alistaa sisäsuuntaan porvarillisen yhteiskunnan alaisuuteen, ei voi ulospäin suojata häntä porvarillisen yhteiskunnan toiminnalta.

Porvarilla on, niin paljon kuin yksittäinen porvari taisteleekin toista vastaan, *luokkana* yhteinen etu, ja tämä yhteisyys, olkoonpa se miten tahansa kääntynyt sisäsuunnassa proletariaattia vastaan, on ulospäin kääntynyt toisten kansakuntien porvareita vastaan. Tätä porvari nimittää *kansallisuudekseen*.

2) On tosin mahdollista tarkastella teollisuutta kokonaan toisesta näkökulmasta kuin likaisen kaupusteluedun näkökulmasta, josta sitä tarkastelevat nykyisin ei vain yksityinen kauppias ja yksityinen teollisuudenharjoittaja, vaan myös teollisuutta ja kauppaa harjoittavat kansakunnat keskenään. Teollisuutta voidaan tarkastella

sinä suurena työpajana, jossa ihminen vasta omaksuu itsensä, omat ja luonnonvoimat, esineistää itsensä ja luo itselleen edellytykset inhimilliseen elämään. Kun sitä tarkastellaan täten, niin *abstrahoidutaan* niistä *olosuhteista*, joiden vallitessa teollisuus nykyisin toimii, joiden vallitessa se on olemassa *teollisuutena*: silloin ei olla teollisella aikakaudella vaan sen *yläpuolella*, ei tarkastella sitä sen mukaan, mitä se nykyisin on *ihmiselle*, vaan sen mukaan, mitä nykyinen ihminen on *ihmiskunnan historian* kannalta, historiallisesti. Ei arvioida *teollisuutta* sellaisenaan, sen nykyistä *olemassaoloa*, arvioidaan pikemminkin siinä sen tietämättä ja vastoin sen tahtoa oleva mahti, joka *tekee* sen *tyhjäksi* ja luo *inhimillisen* olemassaolon pohjan. (Se että jokainen kansa kävisi itsessään lävitse tämän kehityskulun, olisi yhtä hullu käsitys, kuin että jokaisen kansan olisi käytävä lävitse Ranskan poliittinen kehitys taikka Saksan filosofinen kehitys. Mitä kansakunnat ovat tehneet kansakuntina, ne ovat tehneet ihmisyyhteiskuntaa varten, koko niiden arvo on vain siinä, että kukin kansakunta on käynyt lävitse muiden puolesta jonkin päämääreen (päänäkökohdan), jonka puitteissa ihmiskunta käy lävitse kehitystään, ja jonka mukaisesti siis, kun teollisuus on kehitetty Englannissa, politiikka Ranskassa ja filosofia Saksassa, ne on kehitetty maailman hyväksi, ja niiden maailmanhistoriallinen merkitys, kuten kansakuntienkin merkitys, on täten päättynyt.)

Tämän tunnustaminen on samalla sen tajuamista, että on koittanut hetki kumota taikka raivata pois ne aineelliset ja yhteiskunnalliset edellytykset, joiden vallitessa ihmiskunnan on täytynyt kehittää kykyjään organa. Sillä niin pian kuin teollisuudessa ei enää nähdä kaupitsemisetua, vaan ihmisen kehitys, tehdään ihmistä kaupitsemisedun sijasta pääperiaate ja annetaan sille, mikä saattoi teollisuudessa kehittyä ainoastaan ristiriidassa teollisuuden itsensä kanssa, perusta, joka on sopuoinnussa kehitettävän kanssa.

Mutta se surkimus, joka jää pysymään nykyiseen järjestykseen, joka haluaa vain kohottaa sen korkeuksiin, jollaista se ei vielä omassa maassaan ole saavuttanut, ja katselee kateellisena jotakin toista kansakuntaa, joka

sellaisen on saavuttanut,— onko tällaiselta surkimukselta lupa odottaa, että se näkee teollisuudessa jotakin muuta kuin kaupitsijaedun? Vaikkapa hän sanoisi, että hänestä on kysymys vain inhimillisten kykyjen kehitymisestä ja luonnonvoimien saannista ihmisen ulottuville? Sillä se on samaa *matalamielisyyttä* kuin orjavoudin kerskaus antaessaan piiskan viuhua orjien selässä sen vuoksi, että orja tuntisi tyydytystä käyttäen *lihasvoimaansa*. Saksalainen poroporvari on orjavouti, joka heiluttaa suojatullien ruoskaansa antaakseen kansakunnalleen »teollisen kasvatuksen» hengen ja opettaakseen sen tuntemaan lihasvoimaansa.

Saint-simoniaisten koulukunta on antanut meille opettavan esimerkin siitä, mihin joudutaan, kun se *tuotantovoima*, jonka teollisuus luo vasten tahtoaan ja tietämättään, luetaan nykyaikaisen teollisuuden ansioksi ja sekoitetaan keskenään kumpikin, se *teollisuus* ja ne *voimat*, jotka teollisuus herättää tietämättään ja tahattomasti henkiin, mutta joista muodostuu inhimillisiä voimia, ihmisen mahti vasta, kun teollisuus raivataan pois. Tässä on sama latteus, kuin jos porvari haluaisi lukea ansiokseen, että *hänen* teollisuutensa luo muka proletariaatin ja proletariaatissa uuden maailmanjärjestyksen voiman. Ne luonnonvoimat ja sosiaaliset voimat, jotka teollisuus herättää (loihitii) henkiin, ovat siihen aivan samassa suhteessa kuin proletariaatti. Tänäpä ne ovat vielä porvarin orjia, joissa hän ei näe muuta kuin omahyväisen (likaisen) voitonhimonsa kannattimia (työkaluja). Huomenna ne katkovat kahleensa ja osoittavat olevansa sellaisen inhimillisen kehityksen kannattimia, joka lennättää hänet ilmaan teollisuuksineen. Tämä oli saanut vain likaisen ulkokuorensa, jota hän pitää sen olemuksena ennen kuin inhimillinen sisus oli päässyt riittävästi voimiinsa särkeäkseen sen ja näyttäytyäkseen omassa hahmossaan. Huomenna luonnonvoimat ja yhteiskunnalliset voimat, jotka teollisuus herätti henkiin, katkovat ne kahleet, joilla porvari erottaa ne ihmisestä ja muuttaa siten todellisesta yhteiskunnallisesta siteestä yhteiskunnan muodottomiksi kahleiksi.

Saint-simoniaisten koulukunta ylisti dityrambein teollisuuden tuotannollista mahtia. Se heitti ne voimat,

jotka teollisuus herättää henkiin, samaan kasaan teollisuuden kanssa, ts. näiden mahtien nykyisten elinedellytysten kanssa. Olemme tietenkin varsin kaukana siitä, että asettaisimme saint-simonistit rinta rinnan jonkin Listin kaltaisen ihmisen tai saksalaisen poroporvarin kanssa. Ensimmäisenä askeleena kohti teollisten kahleiden murtamista oli jättää huomioon ottamatta ne edellytykset, ne rahakahleet, joissa sen mahtitekijät nykyisin vaikuttavat, ja tarkastella niitä sellaisinaan. Se oli ensimmäinen ihmisille osoitettu vetoisuus vapauttaa teollisuutensa kaupustelusta ja käsittää nykyinen teollisuus siirtymäkaudeksi. Saint-simonistitkaan *eivät jääneet* tuijottamaan tähän tulkintaan. He etenivät hyökätäkseen vaihtoarvoa, nykyisen yhteiskunnan järjestysmuotoa, yksityisomistusta vastaan. He asettivat yhteenliittymisen kilpailun sijaan. Mutta alun perin tehty erehdys kostautui heille. Eikä vain siten, että tuo sekoitus vei heidät yhä pidemmälle harhaan, näkemään likaisessa porvarissa pappismiehen, joten he joutuivat [9] ensimmäisten taisteluskoketusten jälkeen vanhaan harhaan (sekoitukseen), vaan nyt, kun nimenomaan taistelussa ilmeni kummankin mahtitekijän vastakohta, teeskennellysti. Heidän teollisuuden (teollisuuden tuotannollisten voimien) ylistys oli muodostunut porvariston juhlinnaksi, ja herra Michel Chevalier, herra Duvergier, herra Dunoyer ovat naulanneet itsensä ja porvariston koko Euroopan edessä häpeäpaaluun — minkä jälkeen ne mädät munat, jotka historia heittää heidän kasvoilleen, muuttuvat porvariston poppakonstein kultamuniksi — sillä ensimmäinen pitää kiinni vanhoista korulauseista, mutta antaa niille nykyisen porvarikomennon sisällön, toinen harjoittaa itse suurisuuntaista kaupustelua ja johtaa ranskalaisten lehtien myyntiä, kolmas taas tuli nykyolojen raivokkaimmaksi puolestapuhujaksi ja ylittää häpeämättömyydessä (epäinhimillisyydessä) kaikki aikaisemmat englantilaiset ja ranskalaiset taloustieteilijät.— Saksalainen porvari ja herra List alkavat sillä, millä saint-simonistinen koulukunta lopettaa — *teeskentelyllä, petoksella ja korulauseilla.*

3) Englannin tyrannia maailman yli on teollisuuden herruutta maailman yli. Englanti pitää meitä herruudes-

saan, koska teollisuus pitää meitä herruudessaan. Voimme vapautua ulkoapäin Englannista vain, jos vapaudumme sisältäpäin teollisuudesta. Voimme lopettaa sen kilpailuherruuden vain, jos saamme yliotteen kilpailusta oman maamme sisäpuolella. Englannilla on mahti meidän ylitsemme, koska me olemme tehneet teollisuudesta mahdin ylitsemme.

Se että teollinen yhteiskuntajärjestys on porvarin kannalta paras maailma kehittää »kykyjään» porvarina ja kykyä hyödyntää ihmisiä kuten luontoakin, voiko kukaan kiistää tätä *tautologiaa*? Kuka kiistää sen että kaikki, mikä nykyisin on nimeltään »hyve», yksilöllinen taikka yhteiskunnallinen hyve, on porvarin hyödyksi? Kuka kiistää sen, että poliittinen valta on hänen rikkautensa välikappale, että jopa tiede ja henkiset nautinnot ovat hänen orjiaan? Kuka kiistää sen? Kuka kiistää sen, että hänen kannaltaan kaikki on erinomaista..? Että hänelle on kaikesta muodostunut rikkauten väline, »rikkauden tuotantovoima»?

4) Nykyinen taloustiede pitää lähtökohtanaan kilpailun yhteiskuntajärjestelmää. Vapaa työ, ts. epäsuora, itseään kaupitseva orjuus on sen periaate. Sen ensimmäisiä väittämiä ovat työn jako ja kone. Mutta nämä voidaan saattaa korkeimmilleen vain tehtaissa, kuten nykyinen taloustiede itse myöntää. Nykyisen kansantaloustieteen lähtökohtana ovat siis tehtaas luovana periaatteenaan. Se edellyttää nykyisiä yhteiskuntaoloja. Se ei siis tarvitse mitään pitkäveteisiä puheita teollisuuden mahdista.

Kun »koulukunta» ei ole tarjonnut mitään »*tieteellistä kehittelyä*» tuotantovoimien teorialle *rinnan* vaihtoarvojen teorian kanssa ja siitä *erotettuna*, niin se on tapahtunut, koska sellaisen eron tekeminen on mieltävaltaista abstraktiota, koska se on mahdotonta ja sen täytyy pysähtyä yleisiin korulauseisiin.

5) »Rikkauden syyt ovat jotakin aivan muuta kuin itse rikkaus. Voima luoda rikkauksia on äärettömän tärkeämpi kuin itse rikkaus.» [*List. Sama, s. 20.*]

Tuotannollinen voima osoittautuu tavattomasti korkeasukuisemmaksi olennoksi kuin vaihtoarvo. Voima

vaatii sisäisen olemuksen sijaa, vaihtoarvo katoavaisen ilmaisun. Voima esiintyy loputtomana, vaihtoarvo äärellisenä, edellinen aineettomana, jälkimmäinen aineellisenä, ja kaikki nämä vastakohtat tapaamme herra Listillä. Vaihtoarvojen aineellisen maailman tilalle astuu täten voimien yliaistillinen maailma. Jos on ilmeisen halpamaista se seikka, että kansakunta uhraa itsensä vaihtoarvoista, ihminen esineistä, niin sitä vastoin osoittautuvat voimat itsenäisiksi henkisiksi olemuksiksi, aaveiksi ja pelkiksi henkilöitymiksi, jumalolennoiksi, ja silloin voitaisiin toki oikeutetusti Saksan kansalle asettaa vaatimus, että se uhraa kunnottomat vaihtoarvot aaveisiin? Vaihtoarvo, raha näyttää aina olevan ulkonainen tarkoituserä, mutta tuotannollinen voima on tarkoituserä, joka on lähtöisin itse luonnostani, itse-tarkoitus. Näin ollen se mitä siis uhraan vaihtoarvoissa, on minulle jotakin ulkonaista; mitä taas voitan tuotantovoimissa, on oma saavutukseni.— Siltä näyttää, jos tyydytään sanoihin taikka idealisoivana saksalaisena ei välitetä siitä likaisesta todellisuudesta, joka on näiden korkealentoisten sanojen piilossa.

Jotta se mystinen sädekehä, joka kirkastaa »tuotantovoimaa», saataisiin hälvenemään, tarvitsee vain avata ensimmäinen kunnan tilasto. Siinä puhutaan vesivoimasta, höyryvoimasta, ihmisvoimasta ja hevosvoimasta. Ne kaikki ovat »tuotannollisia voimia». Onko suuri tunnus tus ihmiselle, että hän on hevosen, höyryn ja veden kanssa »voimana» kuvassa mukana?

Nykyisessä järjestelmässä, kun köyryselkä, nivelten sijoiltaanmeno, tiettyjen lihasten yksipuolinen kehittäminen ja voimistaminen jne., tekevät sinusta tuottavamman (työkykyisemmän), on siis köyryselkäsi, jäsenesi sijoiltaanmeno ja lihastesi yksipuolinen liike tuotannollinen voima. Jos henkinen ontoutusi on tuottavampaa kuin kaikinpuolinen henkinen toimintasi, niin tästä ontoudesta tulee jonkinmoinen tuotantovoima jne. jne. Jos jonkin toiminnon yksitoikkoisuus tekee sinusta taitavan sen suorittamisessa, niin yksitoikkoisuuskin on tuotantovoima.

Onko porvarilla, tehtailijalla muka jotakin tekemistä sen kanssa, että työläinen kehittäisi kaikkia kykyjään,

panisi liikkeelle tuotantokykynsä, panisi liikkeelle itsensä ihmismäisesti ja siksi panisi liikkeelle inhimillisen?

Tähän annamme manufaktuurijärjestelmän englantilaisen *Pindaroksen*, herra Uren vastata:

»Jokaisen mekanismissa tapahtuvan parannuksen pysyvänä päämääränä ja pyrintönä on todellisuudessa tehdä ihmisen työstä täysin tarpeeton taikka pienentää sen hintaa korvaamalla aikuisen työntekijän aherrus naisten ja lasten aherruksella taikka pystyvän taiturin työ kömpelöiden (taitamattomien) työntekijöiden työllä.» (*Philosophie des manufactures etc. Paris 1836, T. I, p. 34.*) »Ihmislunnon heikkous on niin suuri, että mitä taitavampi työntekijä on, sitä omapäisempi ja vastahakoisempi hänestä tulee ja siis vähemmän sopiva mekaanisen järjestelmän kannalta... Nykyisen tehtailijan painopisteenä on sen vuoksi pelkistää, yhdistämällä tiede hänen pääomiinsa, hänen työntekijäinsä tehtävää sellaiseksi, että tarvitaan vain heidän silmälläpitämistään» jne. (Sama, s. 30.)

Voima, tuotantovoima, syyt

»Rikkauden syyt ovat jotakin aivan muuta kuin itse rikkaus.» [*List. Sama, s. 201.*]

Mutta jos vaikutus on eri kuin syy, niin eikö vaikutuksen luonteen täydy jo sisältyä syyhyn? Jo syyn täytyy kantaa sisällään sitä määrettä, jota vaikutus myöhemmin osoittaa. Herra Listin filosofia ei etäänny tietämisessä sitä pitemmälle, että syy ja vaikutus ovat »jotakin aivan muuta».

Kaunis tunnustus ihmisen arvolle, että hänet alennetaan »voimaksi», joka luo rikkautta. Porvari ei näe proletaarissa *ihmistä*, vaan *voiman* luoda rikkautta, voiman, jota hän sittemmin voi verrata myös muihin tuotantovoimiin, eläimeen, koneeseen, ja mikäli vertaus on hänelle epäsuotuisa, täytyy sen voiman, jonka kantajana on ihminen, antaa sijansa voimalle, jonka kantajana on jokin eläin taikka jokin kone. Tällöin hän kuitenkin aina nauttii (omaa) kunnian esiintyä »tuotantovoimana».

Jos leimaan ihmisen »vaihtoarvoksi», niin jo ilmaisu kavaltaa, että yhteiskunnalliset suhteet ovat muuttaneet hänet »esineeksi». Jos käsittelen häntä »tuotantovoimana», niin asetan todellisen subjektin sijaan toisen subjektin, vaihdan häneen vaivihkaa toisen henkilön, ja silloin hän on enää olemassa vain rikkauden aiheuttajana.

Koko inhimillinen yhteiskunta muodostuu pelkästään rikkautta luovaksi koneeksi.

Syy ei ole mitenkään *vaikutusta* ylevämpi. Vaikutus on ainoastaan *ilmilausuttu* syy.

List on olevinaan tekemisissä kaikkialla muka vain tuotantovoimien kanssa niiden itsensä tähden, riippumatta kunnottomista vaihtoarvoista.

Silmiemme eteen tulee nykyisten »tuotantovoimien» olemus jo siitä, että nykyoloissa ei tuotantovoima ole vain jonkinlaista ihmisen työn tekemistä tehokkaammaksi taikka luonnonvoimien ja yhteiskunnallisten voimien tuloksellisemmiksi, se on yhtä hyvin työn tekemistä halvemmaksi eli työntekijän kannalta *tuottamattomammaksi*. Tuotantovoiman määrää siis edeltäkin vaihtoarvo. Se on yhtä suuressa määrin kohottamista...*

[III KATKELMIA III LUVUSTA]
[MAANKORKO]

...[22] häviää maankorko. Nämä korkeammat viljanhinnat on otettava pois herrojen teollisuudenharjoittajien voitoista — Ricardo on riittävän järkevä otaksumaan, ettei työpalkkaa voi painaa alemmaksi.

Viljanhintojen kohoamisesta siis seuraava voittojen pienentyminen ja työpalkan kohoaminen — kun työntekijän on pakko kuluttaa aina tietty annos viljaa, olkoonkin se miten kallista tahansa; hänen nimellinen työpalkkansa nousee siksi viljanhinnan noustessa, kasvamatta reaalisesti, jopa sen reaalisesti vähetessä — kohottaa teollisuudenharjoittajien tuotantokustannuksia, tekee heille vaikeammaksi kasaantumisen ja kilpailun, sanalla sanoen lamaannuttaa maan *tuotantovoiman*. Kunnoton »vaihtoarvo», joka maankorossa joutuu maanomistajan pussiin mitä suurimmaksi vahingoksi (*ilman minkäänlaista hyötyä*) maan tuotantovoiman kannalta, on siis *uhrattava* tavalla tai toisella yleiseksi parhaaksi — vapaalla viljakaupalla, siirtämällä kaikki verot maankoron osalle taikka sitten ottamalla valtion haltuun maankor-

* Tähän päättyy käsikirjoituksen 9. liuska. Liuskoja 10—21 ei ole löydetty. Ne käsittävät todennäköisesti toisen luvun lopun ja kolmannen luvun alun. *Toim.*

ko, ts. maaomaisuus (tämän johtopäätöksen ovat tehneet muiden muassa Mill, Hilditch, Cherbuliez).

Tätä maanomistukselle pelottavaa manufaktuuri-tuotantovoimasta tehtävää johtopäätöstä ei herra List luonnollisestikaan ole voinut ilmoittaa saksalaiselle maaatelistolle. Hän soimaa siksi Ricardoa, joka on antanut näin epämiellyttäviä totuuksia ilmi, ja panee hänen suuhunsa vastakkaisen mielipiteen, fysiokraattien mielipiteen, jonka mukaan maankorko ei ole muuta kuin todiste maaperän luonnollisesta tuotantovoimasta, ja väärentää Ricardon katsomuksia.

List:

»Yleensä on koulukunnalla ollut epäonni Adam Smithin ajoista alkaen pyrkiessään perille maankoron luonteeseen. Ricardo ja hänen jälkeensä Mill, McCulloch ja muut ovat sitä mieltä, että maankorko maksetaan maapalstoille ominaisesta, *luonnollisesta tuotantokyvystä*. Ricardo on perustanut tälle käsitykselle kokonaisen järjestelmän... Koska hänen näköpiirissään olivat vain Englannin olosuhteet, niin hän lankei siihen harhakäsitykseen, että nämä Englannin pellot ja laitumet, joiden oletetusta luonnollisesta tuotantokyvystä maksetaan nykyisin niin sieviä korkoja, olisivat olleet kaikkina aikoina samaisia peltoja ja laitumia.» (s. 360.)

Ricardo:

»Jos se lisätuotto, minkä maa korkona antaa, on etu, niin olisi toivottavaa, että vastarakennetut koneet olisivat vuosi vuodelta *vähemmän tehokkaita* kuin vanhat, koska silloin kaikki ne hyödykkeet, jotka maassa tuotetaan saisivat epäilemättä suuremman vaihtoarvon, ja korkoa maksettaisiin kaikille tuotavampien koneiden omistajille.» (»Des principes de l'économie politique etc.» Paris 1835, T. I, p. 77.) (Suomenkielinen käännös, s. 105.) »Varallisuus lisääntyy nopeimmin niissä maissa, missä *viljelysparannusten* avulla tuotantoa voi lisätä työmäärää vastaavasti lisäämättä, ts. missä siis maankorko nousee vähitellen.» (Sama, p. 81—82.) [Suomenkielinen käännös, s. 106—107.]

Herra List ei niin muodoin rohkene suuraatelistoa silmälläpitäen pitää kiinni teerenpelistään »tuotantovoimilla». Hän haluaa varustaa ne »vaihtoarvojen» syötillä ja panettelee sen vuoksi Ricardon koulukuntaa, joka ei arvioi maankorkoa tuotantovoiman näkökannalta eikä tuotantovoimaa suurten nykyaikaisten tehtaiden laitoksen kannalta.

Herra List on siten kaksinkertainen valehtelija. Emme kuitenkaan saa tässä kohdin tehdä herra Listille vääryyt-

tä. Eräässä suuressa württembergiläisessä tehtaassa (ellemme erehdy, Köchlinissä) on itse württembergiläisten kuningas* osallisena suurin summin. Nimenomaan Württembergin ja enemmän tai vähemmän myös Badenin tehtaissa on huomattavana osallistujana maa-aateli osakuuden välityksellä. Tässä on siis aateli, ei maanomistajana, vaan jopa porvarina ja tehtailijana rahallisesti osallistumassa »manufaktuurivoimaan» ja ...

...[24] syntyy kokonaisten sukupolvien »tuotannon jatkuvuus ja yhtäjaksoisuus» — kommunistin kaavussa List opettaa tätä niin ikään — näin ollen tämä »tuotannon jatkuvuus ja yhtäjaksoisuus» on sukupolvien *eikä* herrojen teollisuudenharjoittajien omistusperintöä. (ks. esim. B. Bray¹⁰⁵.)

Englannissa on korkea maankorko tullut turvatuksi maalordeille (omistajille) vain ajamalla maanvuokraajat häviöön ja saattamalla palkolliset irlantilaisen kurljaliston (tosi kerjäläisten) asemaan. Ja tämä kaikki huolimatta viljalaeista. Siitäkin huolimatta, että jopa maankoron nauttijoidenkin oli usein tarpeen luopua korosta $\frac{1}{3}$ tai puolella vuokraajan hyväksi. Vuoden 1815 jälkeen on hyväksytty 3 erilaista viljalakia vuokraajien rohkaisemiseksi ja aseman parantamiseksi. Tämän ajanjakson aikana oli asetettu 5 parlamentin komiteaa todistamaan maatalouden hädän olemassaoloa ja tutkimaan sen muita syitä. Toisaalta vuokraviljelijöiden jatkuva häviöönjoutuminen palkollisten täydellisestä riistosta ja heidän palkkansa täydellisestä tai suurimmasta mahdollisesta alaspainamisesta huolimatta ja toisaalta maanomistajan useasti toistuva pakko luopua osasta korkoa ovat sinänsä todisteena siitä, että ei edes — kaikkien manufaktuurien uhallakaan — Englannissakaan ole tuotettu suuria maankorkoja. Ei näet voida taloudellisesti pitää maankorkona sitä, jos osa tuotantokustannuksia vedetään maankoron nauttijan taskuun vuokraajan taskun sijasta sopimusten taikka muiden talouden ulkopuolisten olosuhteiden välityksellä. Jos maanomistaja viljelisi itse maataan, niin kyllä hän tulisi varomaan asettamasta osaa käyttöpää-

---

* Kyseessä on Württembergin kuningas Wilhelm I. *Toim.*

omasta saatua tavanomaista voittoa »maankoron» otsikon alle.

16., 17. ja jopa 18. vuosisadan kahden ensimmäisen kolmanneksen kirjoittajat pitävät Englannin viljanvientiä vielä sen rikkauden päälähteenä. Englannin vanha teollisuus — jonka päähaaran muodosti lampaanvillaan perustuva teollisuus ja jonka vähemmän tärkeät alat muokkasivat pääasiassa itse tämän haaran antamia aineksia — oli täysin maatalouden *alistamaa*. Sen pääraaka-aineena oli englantilainen maataloustuote. On itsestään ymmärrettävää, että se siis edisti maataloutta. Myöhemmin, kun ilmaantui varsinainen tehdaslaitos, havaittiin myös jo lyhyen ajan kuluttua viljatullien välttämättömyys. Mutta ne jäivät nimellisiksi. Väestön nopea lisääntyminen, paljolti hedelmällistä maata, joka vielä oli otettavissa viljelykseen, sekä keksinnöt kehittivät luonnollisesti lähinnä maataloutta. Sille sattui nimenomaan sopivasti sota Napoleonin vastaan, se sai aikaan Englannin maataloudelle todellisen kieltojärjestelmän. Vuosi 1815 osoitti kuitenkin, miten vähän maatalouden »tuotantovoima» oli todellisuudessa kohonnut. Yleinen parku kohosi maanomistajien ja vuokraajien keskuudesta, ja silloin annettiin nykyiset viljalait¹⁰⁶. Kuuluu nykyisen tehdasteollisuuden olemukseen vieroittaa [zu entfremden] ensinnäkin teollisuus kotimaan maaperästä sen muokatessa pääasiassa ulkomaisia raaka-aineita ja nojattaessa ulkomaankauppaan. Sen olemukseen kuuluu saada väestö kasvamaan suhteessa, jota maaperän hyödyntäminen ei yksityisomistuksen vallitessa vastaa. Edelleen sen olemukseen kuuluu — aikaansaadessaan viljalakeja, kuten se on tähän mennessä aina tehnyt Euroopassa — muuttaa talonpojat kaikkein kurjimmiksi proletaareiksi korkean koron ja maaomaisuuden tehdasmaisen hyväksikäytön välityksellä. Jos sen sitä vastoin onnistuu estää viljalait, niin se panee kokonaisia maa-alueita kesannolle, antaa viljanhinnat ulkoisten sattumien varaan ja vieraannuttaa maan kokonaan tekemällä sen välttämättömimmät elintarvikkeet kaupasta riippuviksi ja antaa *maanomistuksen* itsenäisenä omaisuuden lähteenä mennä menojaan. Viimeksi mainittu on tarkoituksena viljalakien vastustamisliitolla Englannissa ja maankoron vas-

tustamisliikkeellä Pohjois-Amerikassa¹⁰⁷, sillä *maankorko* on *maanomistuksen* taloudellinen ilmaus. Toryt ovat sen vuoksi kiinnittäneet huomiota vaaraan, että Englanti tulee elintarvikkeittensa kannalta riippuvaiseksi, esim. *Venäjästä*.

Tehtaassa harjoitetulla suurteollisuudella on tinki-mättömänä pyrkimyksenä — luonnollisestikaan sellaiset maat, joilla on otettavana viljelykseen vielä tavattoman paljon maata, kuten Pohjois-Amerikka, (ja suojatullit eivät toki kovinkaan lisää viljellyn maan piiriä) eivät lukeudu tähän — *lamaannuttaa* maan tuotantovoimaa, niin pian kuin sen hyödyntäminen on päässyt tietylle asteelle, samalla tavoin kuin tehdasmaisella peltoviljelyksellä toisaalta on taipumus tunkea tieltään ihmiset ja muuttaa kaikki — tietenkin tietyissä rajoissa — laidunmaaksi, siten että ihmisen sijaan tulee karja.

Ricardon maankorkoa koskeva oppi pelkistyy, muuttamin sanoin esitettynä, seuraavaan:

Maankorko ei edistä millään tavoin maaperän tuotavuutta. Päinvastoin sen kohoaminen on todisteena maaperän tuotantovoiman laskusta. Sen määrää nimitäin hyödynnettävien maa-alueiden suhde väestöön ja ylipäänsä sivilisaation tilaan. Viljanhinnan määräävät sen hedelmättömimmän maaperän tuotantokustannukset, jonka muokkausta väestön tarpeet vaativat. Jos täytyy turvautua huonompilaatuiseen maaperään taikka jos täytyy käyttää samaan tilukseen vähätuottoisemmin pääoma-eriä, niin tuottoisemman maaperän omistaja myy tuotteensa niin kalliista kuin huonoimman maan viljelijä. Hän pistää taskuunsa hedelmättömimmän ja hedelmällisimmän maaperän tuotantokustannusten välisen erotuksen. Mitä vähäsatoisempaa maaperää siis pannaan viljelykseen tai mitä tuottamattomammin (vähäsatoisemmin) toinen, kolmas erä pääomaa samaan tilukseen käytetään, mitä enemmän, sanalla sanoen, maaperän suhteellinen tuotantovoima vähenee, sitä korkeammaksi nousee korko. Jos maa ajatellaan yleensä hedelmälliseksi...*

---

* Tähän päättyy viimeisen numeroidun arkin teksti. *Toim.*

IV Herra List ja Ferrier

Napoleonin aikaisen apulaistullitarkastaja *Ferrierin* kirja — »Hallituksesta tarkasteltuna sen yhteyksissä kauppaan», Pariisi 1805 — on kirjoitus, jota herra List kopioi. Hänen kirjassaan ei ole ainoatakaan perusajatusta, jota tässä ei olisi sanottu ja sanottu paremmin.

Ferrier oli Napoleonin virkamies. Hän puolusti mannermaajärjestelmää¹⁰⁸. Hän ei puhu *suojelujärjestelmästä*, vaan *kieltojärjestelmästä*. Hän ei alkuunkaan sepittele korulauseita kaikkien kansojen unionista taikka kotimaisesta *ikuisesta rauhasta*. Luonnollisesti hänellä ei myöskään ole mitään sosialistisia korulauseita. Me tulemme esittämään lyhyen supistelman hänen kirjastaan alistaaksemme lukijaa Listin viisauksien salaisen alkulähteen suhteen. Kun herra List väärentää *Louis Sayta* voidakseen tehdä tästä liittolaisen itselleen, niin sitä vastoin Ferrieriä hän ei lainaa missään, vaikka hän on tätä kaikkialla kopioinut. Hän on halunnut viedä lukijan väärille jäljille.

Olemme jo lainanneet Ferrierin arviota Smithistä. Ferrier yhtyy vieläkin vilpittömämmin vanhaan kieltojärjestelmään.

Valtion sekaantumien. Kansakuntien säästäväisyys

»On olemassa kansakunnissa säästäväisyyttä ja tuhlaavaisuutta, mutta kansakunta on tuhlaavainen tai säästäväinen ainoastaan suhteissaan muihin kansoihin.» (*Ferrier. Sama*, s. 143.)

»Ei pidä paikkaansa, että pääoman edullisin käyttäminen sen kannalta, joka pääoman omistaa, olisi edullisinta välttämättä myös teollisuuden kannalta... Kapitalistien etu ei läheskään aina satu yhtymään yleiseen etuun yleensä, se on miltei aina sille vastakkainen.» (s. 168, 169.)

»On olemassa kansakuntien säästäväisyys, mutta se eroaa suuresti smithiläisestä... Se on sitä, että ostetaan vieraita tuotteita vain sikäli, kuin ne voidaan maksaa omilla. Se on useasti sitä, että luovutaan niistä tyystin.» (s. 174, 175.)

Tuotantovoimat ja vaihtoarvo

»Niillä periaatteilla, jotka Smith on antanut kansakuntien säästäväisyydestä, on kaikilla pohjanaan eron tekeminen tuottavan ja tuottamattoman työn kesken... Olemukseltaan tämä erottaminen on väärä. Ei ole tuottamatonta työtä.» (s. 141.)

»Hän» (Garnier) »on nähnyt hopeassa vain hopean arvon, pöhimatta sitä sen ominaisuutta, joka sillä on rahana, kun hopea tekee kiertokulun aktiivisemmaksi ja lisää sen seurauksena työn tuotteita.» (s. 18.) »Kun hallitukset yrittävät tämän vuoksi ehkäistä rahan ulosvirtaamisen,.. niin ei se tapahdu sen arvon takia... vaan koska se arvo, joka siitä annetaan takaisin, ei voi aikaansaada kiertokulussa samoja vaikutuksia.., koska se ei voi joka kerran siirtyessään kädestä käteen määrätä uutta luomistyötä.» (s. 22, 23.) »Sana 'rikkaus', sovellettuna siihen rahaan, joka on kiertokulussa rahana, on ymmärrettävä niistä uusintamisista, joita se helpottaa,.. ja tässä mielessä maa rikastuu, jos se lisää rahaansa, koska tämän rahan lisääntymisen myötä kaikki työn tuotantovoimat kasvavat.» (s. 71.) »Jos sanotaan, että jonkin maan rikkaus vastaa kahta miljardia,.. niin sillä ymmärretään, että maalla on varoja pitää yllä näillä 2 miljardilla arvoissa mitattuna 10, 20, 30 kertaa niin suurta kiertokulkua eli, mikä on samaa, että se voi tuottaa nämä arvot. Juuri näitä tuotantovälineitä, joista se on kiittollisuudenvelassa rahalle, nimitetään rikkaudeksi.» (s. 22.)

Ferrier erottaa siis sen vaihtoarvon, joka rahalla on, rahan tuotantovoimasta. Riippumatta siitä, että hän nimittää ylipäänsä tuotantovälineitä rikkaudeksi, ei sentään ollut mitään helpompaa, kuin soveltaa sitä eroa, minkä Ferrier tekee rahan arvon ja tuotantovoiman välillä, kaikkiin pääomiin.

Mutta Ferrier menee vieläkin pidemmälle, hän puolustaa kieltojärjestelmää yleensä sillä, että se turvaa kansakunnille niiden tuotantovälineet:

»siten ovat kiellot joka kerran hyödyllisiä, jos ne tekevät kansakunnille helpommaksi keinot tyydyttää tarpeitaan... Vertaan kansakuntaa, joka ostaa rahallaan ulkoa tavaroita, joita se voi itsekä valmistaa, vaikkakin vaikeammin, puutarhuriin, joka tyytymättömänä korjaamiinsa hedelmiin, ostaisi mehukkaampia naapureiltaan antamalla heille vastikkeeksi puutarhatyövälineitään.» (s. 288.) »Ulkomaankauppa on aina edullista, kun se pyrkii suurentamaan tuottavia pääomia. Se on epäedullista, jos se, moninkertaistamatta pääomia, vaatii niiden vieraantumista.» (s. 395—396.)

Maatalous, teollisuus, kauppa

»Tuleeko hallituksen suosia kauppaa ja tehtaita ennen maataloutta? Tämä kysymys on yhäti sellainen, josta hallitukset ja kirjoittajat eivät voi päästä yksimielisyyteen» (s. 73.)

»Teollisuuden ja kaupan edistysaskeleet ovat keskinäisessä riippuvuudessa sivilisaation, taiteiden, tieteiden ja merenkulun edistysaskeleista. Hallitus, joka kykenee tekemään tuskin mitään maatalouden hyväksi, voi tehdä miltei kaiken teollisuuden hyväk-

si. Jos kansakunnalla on tottumuksia tai taipumuksia, jotka ovat omiaan pidättelemään sen kehitystä, on hallituksen käytettävä kaikki keinonsa taisteluun niitä vastaan.» (s. 84.)

»Todellinen keino rohkaista maanviljelystä on rohkaista manufaktuureja.» (s. 225.) »Sen vaikutusaluetta» (teollisuuden, jolla herra Ferrier ymmärtää manufaktuurin) »eivät rajoita sen edistysaskeleet eivätkä sen parannuskeinot... Lentävänä kuin mielikuvitus, yhtä vilkkaana ja tuottoisana kuin se, ei sen luomisvoimalla ole mitään muita rajoja kuin itse sen ihmishengen, josta se saa päivittäin uutta loistetta.» (s. 85.)

»Maatalous-teollisen kansakunnan rikkauden todellisenä lähteenä on *uusintaminen* ja työ. Sen täytyy antaa pääomilleen tällainen käyttö ja huolehtia omien tavarointensa kuljettamisesta ja myymisestä, ennen kuin se voi lähteä kuljettamaan ja myymään toisten kansakuntien tavaroita.» (s. 186.) »Etupäässä kotimaankaupan osalle, joka edelsi pitkään vaihtoa kansalta kansalle, on asetettava ansio tästä ihmisen varallisuuden kasvusta.» (s. 145.) »Itse Smithin mukaan antaa kahdesta pääomasta, toinen kotimaankauppaan, toinen ulkomaankauppaan sijoitettuna, ensin mainittu maan teollisuudelle 24 kertaa enemmän tukea ja kannustusta!» (s. 145—146.)

Mutta ainakin sen herra Ferrier oivaltaa, ettei kotimaankauppaa voi olla ilman ulkomaankauppaa. (Sama, [s. 146].)

»Annettakoon joidenkin yksityishenkilöiden tuottaa Englannista 50 000 pakkaa samettia. He voittavat tässä kaupassa paljon rahaa ja saavat varsin hyvin tavaransa kaupaksi. Mutta he supistavat samalla kotimaista teollisuutta ja saattavat 10 000 työntekijää leivättömiksi.» (s. 170, vrt. s. 155, 156.)

Herra Ferrier panee Listin tapaan merkille eron, mikä on toisaalta manufaktuuri- ja kauppakaupunkien ja toisaalta vain kuluttavien kaupunkien välillä (s. 91), mutta ainakin sikäli hän on vilpiton, että hän viittaa tällöin itse Smithiin. Hän viittaa herra Listille niin rakkaaksi käyneeseen *Methuen-sopimukseen*¹⁰⁹ ja sen arvioinnissa Smithissä ilmenneeseen nokkeluuteen (s. 159). Olemme jo saaneet tietää, että hänen arviointinsa Smithistä kattaa miltei sanasta sanaan Listin arvioinnin. Katso myös mitä *kauttakulkukaupasta* sanotaan s. 186 jne.

Ferrierin ja Listin välinen ero on siinä, että edellinen kirjoittaa maailmanhistoriallisen yrityksen — mannermaajärjestelmän — hyväksi, jälkimmäinen pikkumaisen, heikkopäisen porvariston hyväksi.

Lukija myöntänee, että in nuce* koko herra List sisältyy Ferrieriltä lainattuihin otteisiin. Jos mukaan

* — suppeassa muodossa. *Toim.*

liitetään vielä ne korulauseet, jotka hän omaksuu Ferrierin jälkeen tapahtuneesta kansantaloustieteen kehityksestä, niin hänen osakseen jää pelkästään ontto *idealisointi*, jonka tuotantovoima sisältyy sanoihin — ja [...] * herruuteen pyrkivän saksalaisen porvarin teeskentely.

Kirjoitettu maaliskuussa 1845

Julkaistu ensi kerran venäjän kielellä aikakauslehdessä »Voprosy istorii KPSS», n : o 12, 1971

Beiträge zur Geschichte der Arbeiterbewegung.

n : o 3, 1972, S. 425—446

---

* Yksi sana käsikirjoituksessa täysin epäselvä. *Toim.*

